

"O zât-ı kudsînin kendine mahsus bir makamı var; hem makbûlîndendir. Fakat mîzansız keşfiyâtında hudutları çiğnemiş ve cumhûr-u muhakkıkîne çok meselelerde muhâlefet etmiş." İzah eder misiniz?

"O zât-ı kudsînin kendine mahsus bir makamı var;.."

Bu cümlede anlatılmak istenen husus, [İbn-i Arabi Hazretlerinin](#) mesleği olan vahdet-i vücud mesleğinin kendine has bir meslek olmasıdır. Bu meslek çetin ve zorlu bir meslek olup, sadece mahdut kimselere mahsus kalmıştır. Tevhitte istiğrak olan bu mesleğin en parlak temsilcisi ve en büyük üstadı ise [İbn-i Arabi Hazretleridir](#).

"Hem makbûlîndendir."

İbn-i Arabi Hazretleri garip, hususi ve bir o kadar da tehlikeli olan bir meslekte gitmesine rağmen, Ehl-i sünnet âlimlerince makbul ve faziletli olarak kabul edilmiştir.

"Fakat mîzansız keşfiyâtında hudutları çiğnemiş ve cumhûr-u muhakkıkîne çok meselelerde muhâlefet etmiş." (1)

"Vahdet-i Vücut" kelime olarak *varlığı teklemek ve birlemek* demektir. Allah'ın varlığı ve birliğinde bir istiğrak hâlidir. Yani Allah'ın varlığından başka varlıkları yok sayma ve inkâr etme halidir. Allah'tan başka mevcut yoktur, varlık sadece O'na ait bir durumdur, demektir. Bu fikre göre masiva ve mahlûkat diye bir şey yoktur, sadece Allah vardır.

"İstiğrak" vahdet-i vücud mesleğinde görülen manevî bir hâldir. İstiğrak ehlinin durumu, güneşin şiddetli ışığının içinde gözü kamaşan bir adamın sair zayıf ışıkları fark edememesi ya da o ışıkları da güneş ışığı zannetmesi gibidir.

[İbn-i Arabi Hazretleri](#) Allah'ın varlık güneşinden gözü kamaştığı için, sair zayıf varlıkları görememiş ya da onları ezeli zannetmiştir. Bundan dolayı da Allah'tan

---

başka mevcut yok demiştir. Ama kendine geldiği zaman, yani gözündeki kamaşma gittiği zaman, sair varlıkları kabul etmiş ve iki varlık arasını ayırt etmiştir; tasavvufta buna "sahve" deniyor. Bu sebepten dolayı Ehl-i sünnet âlimleri İbn-i Arabî'yi mazur saymışlardır.

Bu meslekte insan kendi varlık ve benliğini Allah'ın varlığı karşısında ne kadar zayıf ve yok sayabilirse, o derece parlak ve güzel bir makama ulaşır. Bir insanın fikir odasına muhtelif ışık huzmeleri giriyorsa, burada bir ışığa kuvvet vermenin tek yolu diğer ışıkları söndürmek ya da zayıf hale getirmektir. Öyle ise bu mesleğe göre insanın âleminde Allah'ın varlığını galip ve kuvvetli kılmaması, ancak diğer varlıkları yok sayması ya da zayıflatması ile mümkündür. Diğer varlıklar sahneden ne kadar çekilirse, Allah'ın varlığı insanın zihin sahnesinde o derece parlar.

Vahdet-i vücuttaki istiğrak hâli, ezeli varlık ile hâdis olan varlığı aynı görmektir. Yani "ben yoğum, Allah var. Öyle ise; "Sen kimsin?" denildiğinde "Ben ezeli varlığım" diyor. Tabi bu bir istiğrak, bir cezbe ve manevî bir sarhoşluk hâlidir.

(1) bk. [Lem'alar, Dokuzuncu Lem'a.](#)